

מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף יד'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

לרין גרוץ בענייני נגינה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Dany Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין מכשירי מילה ואמירה לעכו"ם

שו"ע או"ח שלא' ס"ק ו'

משנ"ב שם ס"ק כב'

ביאור הלכה שם

ספר העיטור שער שלישי מילה עמו' מט'

משנ"ב סימן רעו' ס"ק כב'

חזו"א או"ח קיב' ס"ק יד'

ערוך השולחן יו"ד שם ס"ק י'

חות יאיר סו"ס מו'

שם סימן מט' [דברי העבודת הגרשוני ולא החו"י]

עמק הלכה ח"ג סו"ס יח'

• בגמ' הביא את שיטת ר' עקיבא שכל מלאכת מילה שיכול לעשותה מע"ש אינו דוחה את השבת [והחזו"א (הובא כאן בסוף הענין) הגדיר שדין זה אפילו אם במצב כזה לא היה אפשר כיון שבטבע הוי דברים שיכולים לעשות מערב שבת]. והובא דין זה בשו"ע. ואין מתירים אפילו איסור מדרבנן אכן אם הוי שבות דשבות (אמירה לנכרי בכרמלית למשל) אז מתירים אכן אין היתר באמירה לעכו"ם במלאכה דאו'. אכן הרמ"א ציין לסימן שז' ועיין במשנ"ב שכוונתו לשיטת העיטור שיש להתיר אמירה אפילו במלאכה מדאורייתא. והביא שם שאע"פ שהרבה פוסקים חולקים על העיטור אכן המיקל במילה לא הפסיד. אכן בביה"ל הביא דברי החת"ס שאין לסמוך על זה (כמו להשחזי סכין) אם יש מוהל אחר שם. ועיין בהעיטור עצמו שהדגיש שהתיר זה דווקא באמירה כיון שהוא שבות שאי"ב מעשה אבל שבות אחרת לא. והמשנ"ב (סימן רעו') הביא עוד בשם המג"א שאפילו לשיטת העיטור אין להתיר לבנות בית הכנסת ע"י עכו"ם כיון מצוה עוברת. ודין הנ"ל הובא ג"כ ביו"ד. אכן הרמ"א כאן לא הביא אל דעת העיטור. והערוך השולחן הוכיח מזה דבר נפלא שהרמ"א באו"ח הביא היתר העיטור לענין סעודת שבת אבל ביו"ד לא הביא דברי העיטור כלל ומזה הוכיח הערוה"ש שהרמ"א חולק על היתר העיטור (שהוא מקור דבריו) לענין מילה כיון שהוי מצוה עוברת ולכן רק הביאו באו"ח.

• ואם במצב שאין היתר העיטור (או שלא רוצה לסמוך עליו) אם יש עצה של "אמירה לאמירה" (לומר לנכרי אחד לומר לנכרי שני) אם זה נחשב כשבות דשבות שמותר במקום מצוה (או שאי"כ איסור כלל) או הכל שבות א' ועדיין תלוי בדעת העיטור והחולקים עליו. החות יאיר חקר כצד הזה שאין כאן איסור כלל [ולא רק שהוי שבות דשבות במקום מצוה] אכן הביא (סימן מט') ג"כ דעת העבודת הגרשוני לאסור בהחלט. ועי' בעמק הלכה שפסק בעת הצורך (ולא רק במקום מצוה) יש לסמוך על דעת החו"י וגם ציין להרבה אחרונים אחרים בענין זה.

הַלְכוּת שַׁבַּת סִימָן שְׁלֵא

קעג. באר הנוצרה

ח פלגמא דאמנואי
הפוסקים
לחמרא.
(*) פרוש גולד היצא
מהאשה שקתחו בטנה
רש"י.
ט שם קלו משנה ובר'
עקובא. י שם בפגרא.
כ הרי"ף והרא"ש שם.
ל הרמב"ם בפרק ב
מהלכות מילה. מ שם
קלג משנה.

(זו) 'יוצא' ד' דפן וכוותית שילדה ואחר כך נתגירה, ומי שיש לו (יו) שתי ערלות, (יה) אין מילתן דוחה שבת: ו. 'מכשירי מילה שאפשר לעשותם מערב שבת אינם דוחים את השבת. 'לפיכך אם לא הביא (יט) אומל למילה מערב שבת לא יביאנו בשבת (כ*) אפלו במקום שאין בו אלא אסור דרבנן, שהעמידו חכמים דבריהם במקום כרת. 'ולומר לאינו יהודי לעשותם, אם הוא דבר שאם עשהו ישראל אין בו אסור אלא מדרבנן, (כ) אומר לאינו יהודי ועושהו, ואם הוא דבר שאסור לישראל לעשותו מן התורה, (כא) לא יאמר לאינו יהודי לעשותו (כ*) (כב) (ועין לעיל סימן שו): ז. 'לא הנה לו (כג) כמון שחוק מערב שבת (כד) לא ישחקנו אלא לועס בשניו. אם לא ערב מאתמול זין ושמן (כה) לתן עליה,

באר היטב

האגדה בענין אחר, עין שם, ורי"ף מספק בו, וכן מבב מהר"ל, עין בספר אליה רבה: ג. אומל. עין מה שכתבתי בסימן שי סעיף ג אם יש לטלטל האומל לאחר המילה, ועין מגן אברהם: ד. אומר לאינו יהודי. עין סימן רסו סעיף ו מה שכתבתי שם מדין הוצאת התינוק, ועין מגן אברהם:

משנה ברורה

נראה מהול, 'אבל כשאין נראה מהול רק כשיחקה, מילתו דוחה שבת: (זו) 'יוצא דפן. שנתקשה אמו בלדתה, והוציאהו לארץ הבטן על ידי סם: (יז) שתי ערלות. פרוש, "שני גידין. 'וגש אומרים שיש בו שתי עורות זה על גבי זה: (יח) אין מילתן דוחה שבת. וטעם כל אלה הוא משום ספק, 'כגון גבי אדרוגינוס הוא משום דאינו זכר ודאי, וכמו כן נולד בין השמשות שמא הוא שלא בזמנה, ונולד כשהוא מהול, אפשר דליכא כאן ערלה כפושא והוא מהול ממש, וכן מי שיש לו שתי ערלות, הדינו שני גידים, הוא נמי "משום דאין אנו יודעין איזה ערלה עקרית. ולסברא שניה דמירי בשתי עורות זה על גבי זה, נמי טעמא דאין אנו יודעין בנות התורה כנה. חוץ מיוצא דפן ואינה יהודית שילדה, התם השעם משום דאין טמאים בטמאת לדה, ולכמה תנאי בעינן כסדר האמור בפרשת תזריע, דאשה כשהיא טמאה לדה בנה נמול לשמונה: ו (יט) אומל וכו'. ולענין טלטול האומל אחר המילה, עין לעיל בסימן שי סעיף קטן טו ובמשנה ברורה מה שכתבנו שם: (כ) אומר לאינו יהודי ועושהו. דהוי שבות דשבות במקום מצוה ושרי, כדלעיל בסימן שו סעיף ה. ומכל מקום אסור "להביא התינוק לבית הנקנס דרך חצר שאינה מערבת אפלו על ידי אינו יהודי, "דהא יכולין למולו בביתו, והרבה פעמים מלין בבית כשיש צנה. וכשצריך להוציא התינוק מביתו להצר שאינה מעורבת אל האומל המנחם שם, מתר על ידי אינו יהודי ביון דליכא רשות הרבים (מגן אברהם שם). ומכל מקום טוב יותר להביא האומל על ידי אינו יהודי לתינוק, דאם יביא התינוק אל האומל יהיה צריך אחר המילה להתיר עוד הפעם שבות דשבות להחזיר התינוק אצל האם, מה שאין כן כשיביא האומל אל התינוק ניחאנו שם עד אחר השבת (מחצית השקל). ועין בסימן שטט מה שכתבנו בזה: (כא) לא יאמר וכו'.

באר הלכה

הראש, אין להם אלא מה שעניניהם רואות, ויהא נמול לשמונה אפלו אם יארע בשבת, הינו, אם נולד במוצאי שבת, עד כאן לשונו, וזה נובע משלחן ערוך יורה דעה בסימן רסב, עין שם, אך מה שמסיק שם וכתב דאם אינו יכולין לידע אוליין בטר חזקה דהשתא הוא דנולד ואם הוא בערב שבת מטר למולו בשבת וכו', ועין על זה ש"ך סימן רסו סעיף קטן ט, הוא תמוה, כיון דאיר דגשתהא קצת, אם כן יש לספק בודאי שבעת הוצאת הראש לא היו כי אם שני כוכבים או אולי כוכב אחד, ומה דצין ל"ך הנ"ל אין ענין לזה, דהסמ"ק מרי שאין אנו יודעין כלל אם היה שום שהיו מעת הוצאת ראש הולך חוץ לפרוזדור עד הלכה, והלכה היא היתה בודאי בלילה, לכך כתב דאם אינו יודעות לש לילך אחר חזקה, ורוצה לומר, דמחזיקין לה כחזקת מעברת עד השתא ולא מספקין דהיה שהיו בין יציאת הראש ללדת הגוף, או דמירי הסמ"ק שנולד הולך זמן הרבה אחר צאת הכוכבים, מה שאין כן בנדרון דידה דמירי שהיה שהיו קצת בין לדת הראש להגוף ולאחר שנשלם הלדה ראו שלשה כוכבים בינונים, ואם כן לא נוכל לאוקמה אחזקה ולומר דעד השתא היתה מעברת, דמן התורה על ידי הראש חשיב לדה, מי יאמר שלא היו מתחלה שנים, ועקר סברתו מה שכתב דאוליין בטר חזקה דהשתא הוא דנולד לא שכן בזה, דעל כרחק מה שכתב דהשתא הוא לאו דוקא, דהא מירי דמשתיה קצת, אלא על כרחק בנותו דחזקה דבלילה נולד, ומסתמא היו השלשה כוכבים מתחלה גם כן וכאמת לא שך על זה חזקה, וצריך עיון. אחר כך מצאתי בעזרת ה' בספר סדרי טהרה שמכריע לדינא כדברינו, דאם יודע שהיה קצת שהיו כן לדת הראש להגוף יש להחמיר ולומר דשמן היה או בין השמשות, עין שם: ו (כ*) אפלו במקום וכו'. עין בשו"ת תתם סופר חלק ארח חיים סימן עא, שכתב אודות תקון צפון של מוהל בשבת שיש בזה אסור דאורייתא וחיוב טמאת כיון שעושה כלי, ולא דמי לנטילת צפרני הנדה לטבילה, וכן כתב בעצרת חכמים סימן כו, אף אם אין מוהל אחר רק אחד וצפרנו נסדק, אפלו הכי אסור לתמן:

(כז) ועין לעיל סימן שז. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו דיש מקלין אפלו במלאכה דאורייתא, הינו, כגון שנתקלקל הספין וצריך לתקנו, ודעת הפגן אברהם דיש לסמן עליהו לענין מילה. ועין בתשובת כתב סופר

היה כשאר שבות, והעמידו חכמים דבריהם וכו': (כב) ועין לעיל סימן שז. סעיף ה בהג"ה, דשם הביא רמ"א דיש מקלין אפלו במלאכה דאורייתא לומר לאינו יהודי במקום מצוה, ואף דרב פוסקים חולקים על סבא זו והעקר דבריהם, וכמו שכתב בסימן רעו, "מכל מקום לענין מילה המקל וסומך על דבריהם לא הפסיד אם אי אפשר בענין אחר, ומכל שכן לענין הוצאה והנקסה, דלהרבה פוסקים אין לנו בזמן הזה רשות הרבים, ועין בבאר הלכה (אות ד): ז (כג) כמון שחוק וכו'. ועדין הוא קדם המילה, וכמו שכתבאר: (כד) לא ישחקנו. דמכשירי מילה אינם דוחים את השבת, ועל כן אם אי אפשר לו ללעסו בשניו תדחה המילה, ולא דוקא שחיקה שהיא מלאכה, אלא אפלו להביא כמון דרך מבווי שאין משתף נמי אסור, וכדלעיל סעיף ו. וכן לא יאמר אומל אותו ולקשצטרף אחר כך לסמנין משום ספנה אשחק דהא פקוח נפש דוחה את השבת, "דכיון דעכשו יודע שאי אפשר לו בלא סמנין אחר המילה, מוטב תדחה המילה ולא יביא עצמו לידי חלול שבת, כיון שהיה אפשר להכין מאתמול. ודע, "דאם נתדע לו לאחר המילה שאין לו כמון, בודאי מטר להביא אף דרך רשות הרבים ולשחק, "ומכל מקום אם אפשר לו לשנות בכל זה מבלי שיגיע מזה הזק לחולה צריך לשנות, וכמו שנתבאר בסימן שכח סעיף יב: (כה) לתן עליה. כך היו רגילין, והיא רפואה, שמעריבין וטורפין בקערה זין ושמן בדרך שטורפין ביצה בקערה (רש"י):

שער הצינון

הנסת, מטר להביא התינוק לשם על ידי אינו יהודי, ולפי מה שכתב לקמה בשם מחצית השקל, גם כזה טוב יותר להביא הספין אצל התינוק: יד. כן משמע מגן אברהם, וכן כתב בספר שלחן עצי ששים: ז טו. רמב"ם וטור: טו. רב פוסקים, ולא כדמכ"ן: יז. והוא הדין אם עבר ומלו, אף דעביר אסורא בזה אפלו הכי מטר עתה לטלל, ומכל מקום עתה פקוח נפש הוא להתינוק: יח. אף דהאלה רבה העמים דבר ה"ח ולאח"כ המילה לא צריך שווי, לענין דעתי נראה דאין להורו כן למעשה, אמרי דהר"ן כתב בהרי"א בשם

באר הגולה קעג:

העבודות שבת סימן שלא

ח לא יערכם היום, אלא יתן (כו) כל אחד לבדו: **ח**. יאין עושין לה (*1) (כה) חלוק, אלא כורך עליה סמרטוט. (כט) ואם אין לו כורך על אצבעו דרך מלבוש לשנות מדרך הוצאה כהל ומביא דרך (ט) חצר אחרת אפלו לא נשתתפו יחד: **ט**. בזמן חכמי הגמרא אם לא היו רוחצים את הנלד לפני המילה ולאחר המילה וביום שלישי למילה במים חמין היה מסכן, לפיכך נזקקו לכתב משפטו כשחל להיות בשבת, והאידינא (יא) לא נהגו ברחיצה כלל, ודינו לרחוץ בשבת אם רצו כדין רחיצת כל אדם. הגה (ב) ובמדינות אלו (ג) נהגים לרחוץ לפני המילה בחמין שהוחמו מאתמול ולאחר המילה במוצאי שבת, וכן אם היה יום שלישי למילתו בשבת ורואים שיש צורך לרחוץ, (ד) מכינים חמין מקודם יום (*2) ורוחצים אותו בשבת. וכל זה מן הסתם, אבל אם רואים שיש לחוש לסכנה אם לא ירחצו אותו אחר המילה בנודאי מתר לרחצו (ה) ולחלל עליו שבת, מידי דהוי אשאר חולה שיש בו סכנה: **י**. אדם שלא מל מעולם (*3) (ז) לא ימול

שערי תשובה

א ורוחצים. עין באר היטב. עין בנכסות יחזקאל סימן טו כענין נשפכו המים ולפי דעת הרופאים צריך לרחוץ התינוק, ששט שיש להחיר על ידי אינו יהודי, ובלא אמירת רופאים כתבו שאם האינו יהודי עשה מעצמו מתר ואם אמר לו לעשות בשביל הקטן יש מהלכות הפוסקים, עין שם: (ב) לא ימול. עין באר היטב. ועין בשבות יצחק חלק ג סימן כה שאם אין מוחל אחר ויודע בעצמו שכולו למול שרי. ומה שכתב באר היטב בשני מוחלים כו, עין בשאגת אריה סימן נט שהארץ ודעתו שבשבת אסור למוהל ללפס לריו משתחיל למול עד שיגמר הפריעה, אבל אם ארע שסלק ידיו מתר גם לאחר לגמרי, ושבת יום טוב שיום בנה, עין שם. ובש"ת נודע ביהודה מהדורא תנאז סימן כב כתב שהוא מחמיר לעצמו, וזה לשונו, איני מקבל להיות מוהל בשבת מחמת שאני פורע, אבל לעצמי אני מחמיר וחס ושלום לזרות לאחרים, והביא שם דברי הגם של שלמה קמח שמחמיר בזה, וכתב לזרות ומסין וזה לשונו, ופוע חזי מה עמא דבר בכל מדינת רוסיא תמיד הם שני מוחלים זה וזה וזה פורע בין כהל ובין בשבת. עד כאן לשונו. ועין בתשובת הרמ"א סימן רסו שלא ימולו שני מוהלים אחת בשבת שנה ימול וזה יפרע, אלא המל צריך, ועין דבר שמואל סימן סד:

באר העבודה

דהנינו דוקא בדליקא מוהל אחר, אבל אם איכא מוהל אחר שיש לו סכין מתקן. הגם שאין רצונו להשאילו אין להתיר, ואפלו בדליקא מוהל אחר, רב הפוסקים סבירא להו דאסור על ידי אינו יהודי, מפל מקום ככר הורה המגן אברהם, אבל בתנאי שהיה מאתמול הספין מתקן, אבל אם פשע ולא הכין מאתמול, גם המגן אברהם בעצמו אינו מתיר לתקן הספין על ידי אינו יהודי. ועליו להעביר דרך רשות הרבים שרי אפלו ברשות הרבים דאורייתא כשלא פשע, ולהקביל דרך פרמלית דרבנן, אפלו הוא פושע שלא הביא מאתמול למקום הראוי שרי על ידי אינו יהודי לכלי עלמא, עין שם באריכות:

ז לא יערכם היום וכי'. עין במשנה ברורה, והנה כל זה הוא לדעת הבית יוסף דפסק כתנא קמא, אולם לא ברירא דבר זה כל כך, דהנה באור ירוע ובמאירי ובר"ן ובמדינת משנה פרק ב מהלכות שבת דין י משמע דדעתם לפסק כר מאיר, אכן ברשב"א ורמב"ן מוכח שדעתם דהלכה כתנא קמא, וכן נראה לעניות דעתי שזה הוא דעת הר"ף והרא"ש, מדהעתיקו המשנה דגנוסן זה בפני עצמו וזה בפני עצמו בצורתה, ולא העתיקו על זה מה שתרצו שם גמרא דהניו בלא ליכא, משמע דסבירא להו כמו שכתב הבית יוסף דזהו דוקא לר מאיר דבשאר חולה גם כן מתר ערוכ בלא ליכא, מה שאין כן לרבנן דבשאר חולה אסור ערוכ, גם לענין מילה אסור ערוכ לגמרי, ונשארה המשנה בצורתה וינצת צריך עיון על הפייר משנה שכתב בהפוך זה על ההלכות, אמנם על ידי שנוי לכלי עלמא שרי, עין שם במגיד משנה בשם הרמב"ן:

ח חלוק. עין במשנה ברורה, והוא מרש"י, והעתיקו במגן אברהם. ולפי זה אינו בכלל סכנה בחסרון החלוק, רק שיצטרך על ידי זה למולו פעם שנית מדרבנן. אבל מרשב"א ושאר ראשונים משמע דהוא בכלל סכנה ונפקא מנה מזה לאחר המילה אם מתר להביאו דרך רשות הרבים כשאין לו עצה אחרת: לאינו יהודי להחם לכתחלה. תינוק שהיה חולה ונתרפא, אוסר התשב"ץ למולו ביום חמישי, דשמא יצטרכו לחלל שבת עליו ביום שלישי למילתו, אבל הש"ך ביו"ד דעה סוף סימן רסו והמגן אברהם מתירין, וכן הסכים האליה רבה להתיר, ואין מחמיצין את המצוה: (ד) מכינים חמין וכי'. משמע דאם לא הכינו אסור להחם על ידי אינו יהודי, דאין מחזיקין אותו בסתמא לחולה רק למצטרע קצת, אף אם הרופא אומר שצריך, בנודאי אין להתמיר בזה: (ה) ולחלל עליו שבת. הינו, אפלו להחם בעצמו: **י** (ז) לא ימול. דחשיבן שמא יקלקל, ונמצא מחלל שבת שלא במקום מצוה, והוא הדין אם לא פרע מעולם אסור לפרע בשבת, גם כן משמע

שער הציון

הנ"ח והרשב"א דמתניין מלרי לאחר המילה ואפלו הכי צריך לשנות, וכן מוכח מרש"י במשנה והחוספת וקול ע"ב דבר החתול לטען דסבירא להו הכי, וגם הרמ"א סתם כן לענין כפי"ן שכתב שתי יב בנודאי אין להקל. אולם אחר כך קצתמי ביו"ד דעה רסו בבאור הרמ"א

הלכות שבת סימן רעו

נו. באר הגולה

מיהו (יא) אם עשה אינו יהודי (יב) בבית ישראל (יג) מדעתו, (יד) אין הישראל צריך לצאת אף על פי שנהנה מן הנר או מן המדורה (טו): **ב. ישראל ואינו יהודי** ^(טז) * שהסכו יחד והדליק אינו יהודי נר, ^(טז) * (טו) אם רב אינם יהודים מתר להשתמש לאורו, ואם רב ישראל, או אפלו ^(טז) * (טו) מחצה על מחצה, אסור. ^(טז) * (יא) אם יש הוכחה (יז) שלצורך אינו יהודי מדליקה, כגון שאנו רואים (יח) שהוא משתמש לאורה, (יט) אף על פי שרב ישראל מתר. הגה יש אומרים דמתר לומר לאינו יהודי להדליק לו נר (כ) לסעודת שבת, משום דסבירא לה דמתר (כא) אומרה לאינו יהודי אפלו במקרה גמורה (כב) במקום מצוה (ר"ן סוף פרק ר' אליעזר דמילה בשם העיטור), שעל פי זה

באר היטב

מקום, דאין האינו יהודי מניח לישיב איש נכרי אצל האש, אכל אם ידוע שאין מכירו שרי, ועין ש"ו. וכתב המגן אברהם, ונראה לי דאם הסיק המנור כלי עלמא מורו דרשאי הישראל לנגס לבית התרף, דחמום לאחד חמום למאה, והרי כמו נר דשרי: **ג. לצאת.** אכל מחזיק למחות מקאו ולהקא, כיון שהעצים של ישראל והוא וזאת ושותק, אדעתא דישאל קא עבדי, ואם האינו יהודי עושה בעל כרחו חזק לגרש האינו יהודי מביתו, ואפלו בקבלת כגון ששקרו לכל השנה אסור, דהרי

משנה ברורה

(יא) אם עשה וכו'. הינו, דוקא אחר שכבר עשה האינו יהודי, ומה יש לו לישראל לעשות, לא הטריחוהו לצאת מהבית בשביל זה, וזוהירו על להבא שלא לעשות כן, ²¹ אכל אם נודמן לישראל שראה בעת שהאינו יהודי רוצה להדליק בשבילו או לעשות המדורה, צריך למחות בידו, ²² אפלו אם היה זה בביתו של אינו יהודי גם כן צריך למחות, כיון שהנו והעצים של ישראל, ²³ ואפלו אם דעת הישראל לצאת אחר כך להדיר אחר שלא ינהה מהנר, ²⁴ גם כן צריך למחות, וכל שכן בבית ישראל. ²⁵ ואם האינו יהודי עושה בעל כרחו, חזק לגרשו מביתו מפני חלול השם, שיחשדוהו שעושה האינו יהודי בשליחותו כיון שהוא בבית ישראל, ²⁶ ואין חלוק בזה בין אם האינו יהודי עושה בחנם או שקצץ עמו שכן בקבלת, כיון שהוא עושה בבית ישראל: **(יב) בבית ישראל.** לאו דוקא, דהוא הדין אם שבת במלון אצל אינו יהודי בשבת, כביתו הוא, ולא הטריחוהו לצאת ממנו (ביתו אצל **(יג) מדעתו.** הינו, ²⁷ שלא צוהו הישראל, אף על פי שעושה האינו יהודי בשבילו, לא הטריחוהו אותו לצאת מהבית אף על פי שבבעל כרחו הוא נהנה, ²⁸ רק שאסור להשתמש לאורו ²⁹ דבר שלא היה יכול לעשות בלא נר או להתחמם נגד המדורה, אכל אם צוהו מתחלה, צריך לצאת אחר כך מהבית: **(יד) אין וכו'.** והוא הדין שאין צריך להפך פניו מהנר, אלא אם כן שרצה לעשות מדת חסידות, כן כתב המגן אברהם בשם הבית יוסף, ובחדושי הרשב"א משמע שהוא מחמיר בזה, עין שם: **ב (טו) אם רב אינם יהודים.** דמסתמא ³⁰ אדעתא דרבא קעבדי, ³¹ ואפלו אם אחר כך נחרבו ישראל ונתוספו עליהן או שהלכו להן האינם יהודים, וכן להפוך רוב ישראל: **(טז) מחצה על מחצה.** הטעם, משום דליכא למיקם עלה דמלתא, אם בשביל אינו יהודי עבד או בשביל ישראל עבדי. ויש אומרים, משום דבמחצה על מחצה, מסתמא לשם שניהם נעשה: **(יז) שלצורך אינו יהודי.** רוצה לומר, לצורך עצמו, וכדמסיים לבסוף, והוא הדין ³² אם יש הוכחה שהדליק

באר היטב

ב (טז) שהסכו יחד והדליק וכו'. לכאורה נראה דאינו יהודי המדליק אינו נחשב לחשבונו הרב, שהוא מדליק על השלחן על דעת המסבין אצלו, ועין: ^(טז) * **אם רב אינם יהודים.** כתב במאירי, לא כל הרבים שווים, שאם יש אדם חשוב כל כך שהדברים מוכיחים שבשבילו נעשה, הולכין אחריו. ולכאורה מדברי התוספות, שבת ככתב דבור המתחיל אמר, לא משמע כן, דהם כתבו סבירא זו לאבי, וידוע דהלכה כרבא דחלק עליו בזה וסבירא לה דאף שהיה רבן גמליאל נשיא ושר בספינה, אפלו הכי נר לאחד נר למאה. ואולי דנה שהוא משתמש בעצמו בהכשכש שעשה, דאמרין בזה דהעקר עשה אדעתא דנפשה, כדפרש רש"י, סבירא זו אלימא יותר ממה דאמרין בעלמא דהעקר אדעתא דרבא קעבדי:

(טז) מחצה על מחצה וכו'. עין במשנה ברורה דהטעם משום ספקא, והוא מפורש רש"י בשבת ככתב והעתיקו בבית יוסף. ולפי זה, כסעיה א דפסק לצרכו מתר, הינו, ביש הוכחה, וכגון שראינו שהוא משתמש תכף לאורו וכהאי גוונא, אכל אם היה ספק אם לצרכו או לצורך ישראל, אסור, וכן כתב הפרי מגדים. ואף דבאמת זה מילוי לפי השיטות בשבת קא ע"א, עין שם, ורש"י בשבת ככתב איל בזה לפי גרסא ראשונה, ולפי גרסא אחרונה דסבירא לה לרש"י שם דהיא העקרית, הטעם במחצה על מחצה, משום דמסתמא לשם שניהם נעשה, אכל לענין ספקא יש להקל, וזהו שהעתיקו הטעם השני במשנה ברורה, מפל מקום לענין דינא יש להחמיר בספקא, שכן סתם המחבר בסמ"ק שכתב סע"ף ט וסע"ף טז ובסמ"ק תקטו, ומפל מקום נראה לי דבהצטרף לזה עוד איזה ספק, יש להקל ולסמך על שיטת רש"י וסיעתו המקלין בזה:

(יז) אם יש הוכחה. עין במשנה ברורה שהעמקנו בשם המגן אברהם דאם עשה בשביל שניהם אסור, וצ"ע המגן אברהם על זה, כמו שכתוב בסמ"ק תקטו סוף סע"ף ו, ורוצה לומר, דאיתא שם בהג"ה דאם לוקט בשביל שניהם אסור. ולכאורה למה לא הביא המגן אברהם מקום, מסמ"ק שכתב סע"ף ו, דאיתא שם בהד"א דאם לוקט וצד בשביל ישראל ואינו יהודי צריך להמתין וכו', ויש לומר, דהוי אמינא דהתם משום דליכא הוכחה דהעקר בשביל האינו יהודי, אימא דהעקר הישראל, אכל הכא דאמרין להדליק בשביל עצמו ובשביל הישראל, אימא דהעקר אדעתא דנפשה עבדי, וסבירא זו מןקרת פרוש רש"י ושבת ככתב, לכך הביא המגן אברהם ראיה, כי היכי דשם פסק הרמ"א דאם ידוע שלוקט בשביל שניהם אסור, ורוצה לומר, אף ברב אינם יהודים ונכדמויה שם להענין, אף דבעלמא אמרין מאן

בשביל איזה אינו יהודי אחר. ואם אנו יודעין שעשה גם בשביל ישראל, אסור, כן כתב המגן אברהם, ועין בבאר היטב (אות י) שהארכנו בזה: **(יח) שהוא משתמש.** הינו ³³ מיד: **(יט) אף על פי וכו'.** דמסתמא ³⁴ כשהדליק מתחלה, נמי העקר אדעתא דידה עבדי, ונר לאחד נר למאה: **(כ) לסעודת שבת.** הינו, ³⁵ שישב בחשך ואין לו שום נר לאכל, אכל ³⁶ אם גמר סעודתו ³⁷ אף שערין לא ברך ברפת המזון, ³⁸ או שיש לו נר אחד, פשיטא דאסור לצוות לאינו יהודי להדליק לו, דהרי שבות שלא במקום מצוה. מיהו, אם יש לו שום נר ועבר וצוה לאינו יהודי להדליק לו נר אחר, שרי להנות ממנו בעוד שהנר הראשון דולק, כמו שכתוב בסע"ף ד: **(כא) אומרה לאינו יהודי.** אכל שבות הישראל עצמו, לכלי עלמא אסור ³⁹ אפלו במקום מצוה: **(כב) במקום מצוה.** ולבנות בית הפנסת בשבת על ידי אינו יהודי, כתב המגן

שער היצו

י"א. מגן אברהם: י"ב. הג"א, וכן כתב המגן אברהם בסע"ף קטן י"ד. ומה שכתב המגן אברהם בסע"ף קטן ד מיר שאר ראה בפעם ראשון עד אחר הדלקה, כן כתב האלה רבה: י"ג. הג"א: י"ד. כן משמע במדריי ובהג"א: טו. ודוקא אם אינו עושה בקבלת אכל כשנתנה, אסור בכל גווי והג"א ופרי מגדים ושאר אחרונים: טז. י"ז. מגן אברהם: י"ח. פרי מגדים: י"ט. מגן אברהם: כ. אליה רבה: כ"א. גמרא: כ"ב. פשוט: כ"ג. מוכח

ח טור והגהות מימוני
בפרק ה' ט שם
והתורמה והמרכי
בפרק קמא.

סימן טזא

נהגו רבים להקל בדרך לצוות לאינו יהודי להדליק נרות לצרף סעודה, בפרט בסעודת תחנה או מילה, (כג) ואין מוחה
בנדם, ויש להתמיר במקום (כד) שאין צורך גדול, (כה) דהא רב הפוסקים חולקים על סבא זו. (כו) ועין לקמן סימן
שז ס"ה: ג. "אם אומר אדם לעבדו או לשפחהו (כו) לילך עמו והדליקו הנר, אף על פי שגם הם
(כה) צריכים לו, אין זה לצרף האיני יהודי, כיון שעקר ההליכה בשביל ישראל. הגה ומת' (כז) לומר
לאינו יהודי (ח) לילך עמו לטל גר חלוק 'כבר, הואיל ואינו עושה רק טלטול הנר (טא) בעלמא (רבינו ירוחם נתיב יב חלק ב
והגהות מרכי פרק קמא דשבת והגהות מימוני פרק ו: ד. "אם יש גר בבית ישראל וְבָא אינו יהודי והדליק גר אחר,

באר היטב

השמשות לא גזרו משום שבות, וצריך לומר דלא התירו אלא בערב שבת ולא במוצאי
שבת. ובמגן אברהם מסתפק בזה בסימן שמב: ו. ו. כבר. ואין להתיר אלא לבני
תורה דילמא אחי למסור, ורבי' מגן אברהם:

משנה ברורה

אברהם דאסור אפלו לדעת העטור. ועין בפרי מגדים שמסיק, משום
דהוי מצוה שאינה עוברת, שיכול לבנותו בחל. ועין בסימן רמד במגן
אברהם שהוא אוסר לעשות דבר זה אף בקבלנות, "אם לא שיש
חשש שמא יתבטל חס ושלום על ידי זה בנין הבית הנכנס לגמרי, דאז
יש להקל בקבלנות, ואפשר דאף על ידי שכירות מתר בכחאי גונא אם
לא ירצה האיני יהודי בקבלנות (פרי מגדים): (כג) ואין מוחה. ומוטב
שהיה שוגגין ואל יהיו מזידין (פ"ח ומגן אברהם): (כד) שאין וכו'.
ושל"ה החמיר אף לצרף גדול, ושכן ראה נוהגים בקהלות חשובים,
שיושבים בחשכה במוצאי שבת אפלו בתחנה עד שאמרו הקהל ברו, וכן
נהג הגאון הר"ש כשהיו סועדים אצלו סעודה שלישית, ובפרי
מגדים מצדד להקל להדליק על ידי אינו יהודי במוצאי שבת לצרף
מצוה אף כשהוא עדין בין השמשות, וכל שכן בערב שבת בין
השמשות לצרף מצוה דבודאי מתר, פדלקמן בסימן שמב, עין שם:
(כה) דהא רב וכו'. ומכל מקום מתר לומר לאינו יהודי לתקן את
העורב שנתקלקל בשבת, כדי שלא יבאו רבים לידי מכשול, וכדאי
הוא בעל העטור לסמוך עליו להתיר שבות דאמירה אפלו במלאכה
דאורייתא במקום מצוה דרבים (ח"י אדם בשם המ"מ), ועקין זה דעת
הפרי מגדים לעיל בסוף סעיף קטן כב: (כו) ועין לקמן. ורצה לומר,
דשם גם כן מלבד דלא כבעל העטור: ג. (כז) לילך עמו. ורקא נקט,
אבל אם משלחם בשליחותו שילכו בעצמם והדליקו את הנר להאיר
להם, אין זה מקרי לצרכו אף שעקר הליכתם הוא בשבילו, כיון שאין
גופו נהנה מהנר בעת ההדלקה, ומת' אחר כך לישראל להשתמש
אצל הנר, וכעין זה כתב הט"ז בסוף הסימן וזה לשונו, נראה לי,
אותו הנר שמדלקת השפחה כדי להדיר כלי אכילה שאכלו לא מקרי
לצרף ישראל, כיון שאין גוף הישראל נהנה ממנו, אלא פלים שלו
מודחים והיא חובת להדירם, לצרפה היא מדלקת, ומת' אחר כך
ישראל להשתמש לנר זה "אף צרכי גופו, כיון דבעת הדלקת הנר
הדליקה לצרפה. ומת' לסייע להשפחה גם בהדחת הפלים לפני גר זה,
דאף שמצדד הפרי מגדים להתמיר בזה, הינו כשהישראל ידח לבדו
את הפלים אחר שהדליקה השפחה הנר, ומשום דמחזי שהדליקה
לצרכו, מה שאין כן בזה אמרינן דהעקר אדעתא דנפשה קעבדה,
וכנ"ל בסעיף ב: (כח) צריכים לו. ורצה לומר, ואם כן הוא הוכחה
שלצרכו הדליק, וכדלעיל בסעיף ב: (כט) לומר לאינו יהודי. ואין
להתיר "אלא לבני תורה, דלמא אחי למסור ולהקל יותר: (ל) לילך

באר היטב

עצמו. כגון שרצה שילך עמו למשך יין מן המרתף או להביא לחם
של שמן נכון להתמיר שלא לומר לאינו יהודי שילך עמו במרוצה, כי אי אפשר שלא יתקרב על ידי זה השמן להפתילה או יתרחק, ויש
בזה משום מכבה ומכביע אם היה הישראל בעצמו עושה זה, על כן אין לומר זה לאינו יהודי: (לא) בעלמא. ורצה לומר, "הואיל דהוא

שער הציזין

אחרונים [עין בסימן רעו בבאר הלכה (אות א)] הסימו להמגן אברהם דלא הו פסיק
ורישא גם בשל שמן, כי יכול לילך בנחת, וזהו שסימתי ונתנו להתמיר וכו':
לו. מגו אברהם והגרי"א:

בשל קדש הפי בענק, כיון והאדם לא עמד במקומו, וכן אם בירר ד"א למזרח ומושיע הפך למערב מודוין ד"א צלמות קדש, וכן בנותל מתוך ד"א חזקת חזן לד"א סגני בעצב החפץ ד"א של קדש וזו מהכלכל שחמרו ד"א ברה"י הלכתא גמירי, אבל תוך ד"א למדו משבו איש תחתיו וענק בדידי משערין, ונמלאין דברי המי"ב מכוונין, ומיהו משמע דאסור להוליך מתוך די אמותיו לחוץ אף שאין מעביר את החפץ אלא משהו, וזה ודאי מדרבנן, ותימא שלא פי לן המפרשים והפוסקים שיש כאן ענין דאורייתא וענין דרבנן. ויש נמי אי כל עומד ברה"י באיקראי יבצין נ"י ד"א או דוקא בקצב כאן, אבל אין בידונו גדרו של קצב צזה, ולי"נ דעתי שיקצב כאן מע"ש ולמאי דקיי"ל דאין לו רק ד"א ולרין נבררן, אפ"ש דלא יבצין נ"י ד"א עד שיבררן ובעל קומה שזק ד"א שג קדש חייב, אף שלא זרק ד"א דידי ולי"ע. [א"ה, ע"י רב"ד פ"י"ב מה שנת העין].

שם עוג מלך הבצן מה תבא עליו כו', בני ד"א חשבינן עם מקום גופו ופיכך קשיא לי עוג מ"ש שאין לו חוץ לגופו כלום ומש"כ רש"י לגיל מיה אי ד"ה הו, זה רחוק מזה שש חנות, לאו דוקא אלא עם מקום גופו וכ"ה בהדיא בלי הריעב"א.

יב כ"י הרמב"ן פי מ"ש דאף למ"ד תחומין דאורייתא אם הוליאורכו חוץ לתחום יש לו אלפים מ"ה, והא דאין לו אלא ד"א אינו אלא מדרבנן, ונראה דמורה הרמב"ן שאם היה ביה"ש בסוף תחומו אינו יולא חוץ לתחומו מ"ה"ה אף שאינו הולך אלפים בשבת דכיון דקנה שניתחו כל תחומו הוא מקומו וקרינן בו אל ילא איש ממקומו ואין דברי רמב"ן אלא כשהוא במקום דלא קנה שניתה שם ואז קרינן בו אל ילא איש ממקומו כשלא ממקומו אלפים אמה, ור"ה לזה מהא דאמר עירובין ע"ה צ"י במחצן שצין צ"י תחומין דאם נועל את החצן שנתחום חצרו ומכניסו לתחום שלו קעבר דאורייתא, והא דפסיקא ל"י להרמב"ן דגם תחום כלים הוא דאורייתא הוא ג"כ מגמי זו, וכי"ז דלא כהמגיב ברמב"ן שם, שזו הראוי בריעב"א עירובין ע"ה צ"י חולק על רש"י אבל נראה דפירש שלא חושבין שיעול תנן של חצרו אלא שיעול את שלו שנמלא בתחום של חצרו, ועי' בלי ריעב"א שם ל"ז צ"י דלמ"ד תחומין דאורייתא לא התירו בשעיר אף הולאת כלים מחוץ לתחום ומיכו חוץ מזה הכרה דכלים דאורייתא אלא כיון דיש בתחומין ענין דאורייתא לא התירו תחומין. [ע"י לט"ל סק"ט].

יג צ"ז ב' הכא בחצית כו' דבעל חצית כו', פרש"י דרבנן סברי דלא בעלה, ונראה דר"ל דלענין תחומין ס"ל לרבנן דלא מהני האי בפרה דמ"מ הוליא החפץ חוץ לתחום, ונראה דלדינא נקטינן דלא מהני בעול כה"ג שהרי לרבה [לפינו הגי' בזה אבל מדרשין עלי ר"י משמע דגרסין רבה] הוא פלוגתא דר"י ורבנן וקיי"ל דרבנן, ולרב אפי' דמוקי פלוגתיכו במילי אחרת נקטינן דלכ"ש לא מהני לענין תחומין שפילת הכלי למה שכתוב, וה"ג הניח צ"ח ל"ז צ"י בשנים ששאלו הלוק שאין לובשו להלך חוץ לתחום חצרו.

יד ק"ג א' רש"י ד"ה אלא, דסבירא לכו כר"ה בחדא כו', הנה פשיטא ל"י לרש"י ז"ל דרבנן דר"ה אסרי אפילו בשאי אפשר וכדאמר בגמ' לרבנן עובדין וכדאמרי ור"י אליבא דמאן כו' והא דתנן שבת ק"ל א' כלל אמר ר"ש כו' האי אי אפשר לעשותה דאמר ר"ע היינו שבעצמו א"א לעשותה כמו שחושב ומילה, אבל מה שאי אפשר לעשות במקרה שקרה עכשו אינו בכלל דברי ר"ע, [ואינו דומה לא"א לעשותה דאמרו צ"ח כ"ה צ"י דהתם כשג"כ השפוד היום מקרי א"א לעשותן מאתמול].

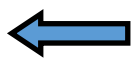
והנה לדינא קיי"ל כר"ע ולא כר"ה וכדפסק רב שבת ק"ג א' אי פסחים ס"ע צ"י וא"כ יתח' למתני ואין קושטין נימא במקדש, אבל הרי"מ מפרש דבתחלת הסוגיא מפרש לה שמויה הקשר לעולם אבל למסקנא דאמר הא ר"ש הא רבנן איירי באינו של קיימא אלא למחר יעשה נימא חדשה ואפי' לרבנן מותר ור"ש אומר כיון דאפשר בעניניה, ועי' בלי הרי"מ במשנה, וצ"פ מה"ש ר"י.

עו ק"ה א' ואידי ואידי עבורין חוץ עמא"ס לא, נראה לכה"א תנא ישראל קדש לבע"מ, דהא להצ"א ח"ר בע"מ גרע מטמא, ואף לר"ה דבע"מ עדיף מטמא מי"מ גרע מישראל, ולמ"ד דישאל גרע מטמא ב"ה דגרע מבע"מ.

שם אידי ואידי כהנים חוץ ישראלים לא, נראה דאין צ"ח לתקן משום איסור אל המקדש לא תבוא שעינו כבוד המקדש שלא יבוא בשעה שהוא צעומאח ואין ע"ס כבוד המקדש כשכנס לתקן, ומי"מ יש צ"ח גדר הכבוד מלחא דמקדשי תיראו והלכך ראוי שיכנסו הנבחרים ומלואו צבאים וכ"ל להאי תנא דמעלת כהונה עדיפא מזרות צבארה ואידך תנא ס"ל דטהרה עדיפא, ויש לעי' למ"ד עברה עדיפא א"ס עבר עמא ונכנס אי חייב משום עומאח דאפשר כיון דמלואו צבארה שז דינו כצ"ח צעומאח, ואפשר דאינו רק בשעה דמקדשי תיראו וכדאמר יבצין ו' צ"י, והא דאמר מחוץ שנאמר כו' יוכל לא יכו כו' פי רמב"ן צ"ח ל"י המלואו ל"ה ס"ע דר"ל יוכל שובא איסור בלא עבודה אלא מפני שצ"ח עבודה יש איסור של צ"ח ריקנית נקט לעשות רקעי פחים, ולכאורה אף אם יש איסור בלא עבודה אכתי מותר לעשות רקעי פחים כמו שמתיר לעמא"ס ליכנס, וא"ס נימא דבשעה דאיכא עבור ונכנס עמא חייב י"ל דצ"ח תמימים קאמר שובא חייב משום בע"מ, ומיכו אפשר דר"ה צ"ח הוא שלא יבנס בע"מ אפי' צ"ח חס. **והנה** עמא ובע"מ סבר רהצ"א ח"ר דעמא נכנס משום דהותר צ"ח, ולכאורה אין זו סברא דהא בעמא איכא איסור אכתי כרת ובע"מ בלאו ועוד בעמא כהניסה אכתי ובע"מ לוכא איסורא כהניסה לדעת רמב"ן שם, אבל למש"כ שגם בעמא לוכא איסורא כהניסה לתקון ניחא.

מכתב

עו ע"ד מקום השוק, אם הוא מוקף מחלוות גבולות עשרה עפחים וגדרו קניו-לרופין שאין צינורין ג' עפחים ואין בכל הביקף פרח של י' אמות שהוא ערך 5 1/2 מער אז יש מקום להקל לקרותו מוקף לדירה כדון פסו ציראות, דה"ל צו"ס השוק אש"ס קובעין שם דירתן לשעה והרבה אחרין חובלין ושוחין שם, וגם הבאר שברבב שותין ממנו מבייע דירתן ולא גרע מפסו ציראות ואש"ג דרבנן (שיח"י) [ז"ל"ה"ה] צ"ח ש"ח כח דכל הראשונים חולקים על רש"י שפי' דפסו ציראות מקרי מוקף לדירה, ולפי"ז גם צינורין דידן אין זה מוקף לדירה, ומה שנחשפק רבנו (שיח"י) [ז"ל"ה"ה] שם צדירה בהמה היינו צדיר וסבר קבוע אבל מקום שאין משתמשין שם רק לשעה לא מקרי מוקף לדירה לדעת רבנו (שיח"י) [ז"ל"ה"ה] אפשר מי"מ לנגות מדברי מרן (שיח"י) [ז"ל"ה"ה] [לומר דדעת תו' י"ח א' כרש"י ודברי הבע"ל צ"ח ס"י ש"ח צ"ח תמוהים מאד ש"י דדעת תו' שאין פסון מוקפין לדירה אלא שהקילו משום מלואו ובח"ו מצו"ר בהדיא להיפך, ותוכן דברי דפסין לא אכפת לן אף אם איכא חוץ הביקף סאתים פנוי צ"ח השתמשות אף שלא הקילו צ"ח צשיירא, וכזה דנו דאפשר דפסון חשיבא דירה עפי וכל שהוא בתוך הביקף נעפל לדירה [צ"ח"ה ל"ע קושטא דבשיירא שייך מקום פנוי שאין דעתן להשתמש שם, אבל בין הפסון חוץ הדבר קבוע שא"ס חזמנו רב"ס ישתרעו בכל מרחב הביקף] א"ע צפסין הקילו עפי משום מלואו וסיימו דאפי' נימא דהקילו צפסין עפי מי"מ ל"ל דפסין מקרי מוקף לדירה כפרש"י דא"כ תקשה מכאן ל"ה ל"ק ס"ז צ"י דעתי למימר דכל שאינו מוקף לדירה אינו רב"י מה"ה, וכונתם למאי דאמר בגמ' כ' א' הזרק לנין הפסון חייב, ופריך פשיטא שא"ס אינו רב"י ח"ך. התירו חכמים למלא דלא הקילו צמה שאינו רב"י מה"ה ע"ש"ה דין הפסון אף עברה כורין רב"י מה"ה וא"ס לא חשיב מוקף לדירה תקשה לר"ה אלא ע"כ כפרש"י דמקרי מל"ד הרי דברי מצוראים צ"ח"י מוכרתה כרש"י דמקרי מל"ד, והדבר מוכרע ממקומו דאם רבנן מודים לר"י דפסין לא חשיב מל"ד מאי אהדרי ל"י לר"י מודיר וסבר הלא ש"ח"ה שהוא מל"ד וא"ו משום מלואו הקילו אינו ענין לדיר וסבר, ורש"י ריעב"א אי"ס תח"ה יד, וז"ל

* א"ה, מכתב זה קדום הוא ונכתב לפני קונטרס השיעורים. ועי' לעיל סי' פ"ט סק"ט, וסי' ל"ט.
 çæðî àéú ðîãã ïñ 335 ååøç cééí, îãðã +øîçð, ååøãî èúòçää áí úføçää èãñó ååãðñ ð"é úèðú ååøø açëüã

ערוך

הצכות מילה סימן רס"ו השולחן

נתבאר בא"ח סי' של"א ע"ש ואצלינו אין המנהג כלל ברחיצה גם בחול. ודע שכל מכשירי מילה שאין דוחין שבת אין דוחין גם יומם לכד. מזה ששוחקין לה כמון ביו"ט הואי וראוי לקדרה וכן מורפין לה יין ושמן וכ"ל כיוצא בזה הראוי לתבשיל ופשוט הוא ויוה"כ דינו כשבת.

יג וכתב רבינו הרמ"א בסעי' ב' דמותר לטלטר האיזמל לאחר המילה להצניעו בחצר המעורב אע"ג דא"צ לו עוד באותו שבת דהא לא הוקצה בהש"מ מאחר דהיה צריך לו באותו שבת עכ"ל ואינו מובן כלל מה ענין הוקצה בין השמשות לכאן דזה לא אמרינן רק בדבר שנעשה ראוי בשבת אך מינו דאתקצאי לבה"ש אתקצאי לכולי יומא ולא בדבר שהוא עצם מוקצה וסכין של מילה בחודאי הוא מוקצה יותר מסכין של קצבים (שנת ק"ג): מפני שמקפידין עליו ולא הותר רק למצוה וכשנעשה מצותו אסור לטלטלו. ויש שכתבו מפני שאין מוקצה לחצי שבת וזה יותר תמוה מה ענין זל"ז וכבר השיגו על זה (ט"ו סק"א) ובאמת במהרי"ל נמצא שאסר לטלטל הסכין אחר המילה וזה שכתבו בשם הרמב"ן דמאחר שטלטלו בהיתר מחזורו לאיזה מקום שירצה (עכ"ל וט"ו סט) ופירחו בכונתו נ"ל דה"ק דכ"ל מוקצה כשתופסה בידו רשאי להניחה בכל מקום שירצה ואינו מחוייב להשליכה מידיו תיכף כמיש בא"ח סי' ש"ח וזהו שאומר הרמב"ן דכיון שתופסה בידו בעת המילה רשאי להניחו בכל מקום שירצה אבל משהניחו ונדאי דאסור לטלטלו.

יד ויראה לי בכונת רבינו הרמ"א דאלולי הוקצה רבה"ש הזה אמרינן אתקצאי לכולי יומא ולא היה מותר לטלטלו רק בשעת המילה ממש אבל כיון דלא שייך הוקצה לבה"ש אלא שהוא עצם מוקצה ומיקצה הוא דרבנן אמרינן דהותרה לו פלטוליה בשעת המילה וגם לאחר המילה עד שמצניעו כראוי ומעמא רבה איכא במילתא דכיון דרבנן התירו מוקצה זו משום המילה ולכן כל מה ששייך להמילה ולהכנתה בין מלפניה ובין מלאחריה נסתלקה המוקצה לשעה זו וזהו גם הכונה דאין מוקצה לחצי שבת (ורא"ח ט"ו מעלי אינו דמיון כמ"ס הנקס"כ והרא"ש משום ג"כ יש לדמות דשופר לא יתקלקל משא"כ סכין של מילה ואם ימחוהו גם ישגמחונו כדכריס אחרים ויתקלקל והגר"א סק"ג השיג מתוספתא דסופה דהולג כשכנינו בלחץ אסור לטלטלו וכו' ג"כ דאין לחוש לקלקול כנסכין ופי"ט הגר"א דזו שמוחר לסיניו ככל מקום שירצה משתופסו בידו וכו' במלאכתו לאיסור שכתולול כסיתר ולא כמוקצה גמורה הולך לשיעורו בא"ח ס"ס רס"ו והגר"א גם סק"ט לא כתב כן ועוד אפילו לדברי הגר"א ס"א כהן ודדאי התחיל כסיתר ונמטעס ולמה יגרע משם ולפמ"ש כנסרת כמ"א א"ל לכ"ז וד"ק).

מ"ג יש מי שאוסר לקנח האיזמל מן הרם בשבת (ג"כ) ולא נהגו כן וגם מעיקר הדין ג"כ דמותר דכיון דמותר לטלטלו לצורך המילה בחודאי כל מה ששייך לענין

סר"ף והרא"ש כ"ס רל"ד ע"ש שכתבו כן דלשיטת זו לא גמסין זכ דתמו לה ע"ש וד"ק).

ו ותמיהני על רבותינו הרמ"א שבא"ח בס"י רע"ו מעי' ב' כתב דייא דמותר לומר לעכו"ם להדליק לו נר לסעודת שבת משום דס"ל דמותר אמירה לעכו"ם אפילו במלאכה גמורה במקום מצוה וכו' ויש להחמיר במקום שאין צורך גדול וכו' עכ"ל וזהו דעת העימוד שהביא הר"ן ס"פ רא"ד דס"ל כהנה"ג דבמילה מותר לומר לעכו"ם אפילו מלאכה דאורייתא והעימוד למד מזה גם לשאר מצוה ודבר תמוה דלסעודת שבת הביא דיעה זו ובמילה עצמה שאין למעלה הימנה לא הביאה והרי מלשוננו מבוואר דבצורך גדול יש לסמוך על זה ואיזה צורך גדול הוא יותר ממילה ואין לומר שסמך בכאן על מ"ש בא"ח דא"כ הו"ל לציון לעיין שם כדרכו בכ"מ וצ"ל דס"ל דרק במקום מצוה עוברת יש לסמוך על זה ולא במילה דאם לא יאזל היום ימול למחר ואע"ג דמילה בומנה מצוה רבה היא מיהו מ"מ אינה עוברת ויקיימה ביום המחרת ומ"מ צ"ע (ולח"כ רחמי שאל"ח סי' של"א י"ן גמס ולפי"ז א"ש וד"ק).

א"ח סי' ש"ח

יא וכן אין שוחקין סממנים בשבת קודם המילה ולא מחמין לו חמין ואין עושין לה אספליגית ודא שורפין לה יין ושמן כמו שהיה המנהג אצלם דבכל אלו יש מלאכה דאורייתא ואף גם במלאכה דרבנן כמו טריפת יין ושמן והיננו שורפין אותן ומערבין יפה יפה (שנת קל"ד). דנ"ל דלית בזה איסור דאורייתא מ"מ כיון שהיה ביכולת לעשות מע"ש אסור בשבת ולכן אם לא שחק הסממנים בע"ש לועם בשינוי ע"י שינוי דאין בזה נדר מלאכה כלל ואם לא טרף יין ושמן מע"ש נותן זה בעצמו וזה בעצמו ואין עושין לה חלוק להמילה שדרכן היה לעשות כעין כים דהוק ומלבישין את המילה עד העמרה וקושרים שם כדי שלא יחזור העור לכסות את הגיד (ת"י קל"ג). אבל כורך עליה סמרטוט ואם גם זה לא הזמין שם בע"ש כורך על אצבעו ומביא מחצר אחרת דרך מלבוש (ואצלינו אין טעמים כלל נזק) ומותר להביאו אפילו מחצר שאינה מעורבת כיון שמביאו דרך מלבוש ולא דרך רה"ר שאינו מלבוש ממש.

יב וכל זה קודם המילה אבל אם מלוהו בשבת ונתפורו הסממנים או ששכחו שאין סממנים עושין לו הכל בשבת כבחול מפני שסכנה היא לו והוי ככל חולה שיש בו סכנה שמתללין עליו את השבת ואם הכינו סממנים מע"ש ונתפורו קודם המילה יש מרבותינו דמ"ל דמלין אותו ואין דוחין את המילה כיון שעמד למול ואח"כ מביא מחללין עליו שבת וזהו דעת הרמב"ן (ט"ז סק"ו) אבל המאור והרשב"א חולקים בזה ומ"ל דדוחין את המילה וכן הכריעו האחרונים (גמס וכו' וז"ן ט).

קמד

חות

סימן מז

יאיר

נא אל ישליכני הוד רוממות מעלת כ"ת מלפניו ורוח קדשו אל ימנע ממני מלהודיעני ההטבתי לראות או אם יצאתי ח"ו מעגולת האמת, יורני ויתמוך דבריו לבי ואם און פעלתי לא אוסף. ובפרט בהלכה למעשה באם היה הסוס ביד בעל החמץ שלקחו בחליפין מה יעשה בו באופן שלא יהיה בו משום צער בעלי חיים, והן מה יעשה בדמים זה שמכר הסוס בשוגג או במזיד, וכן אם החליף הסוס בפרה ושחטה או מכרה. וכן לענין מה שכתבתי בשבות דשבות דשבת.

ואף כי אנכי בעוניי ומיעוט הכרתי וחולשת שכלי באתי קצת בארוכה, הוד מעלת כ"ת ישמיעני הוד קולו בקולות וברקים רק בקוצר המאמר וראשי פרקים, כי בחכמתו יעקר הרי הרים וישדר עמקים, ומה לכנס ערל שפה לברר עסקים אל מול פני אור שבעתים ענק שבענקים. הן זאת תפלתי לאל ממעל יושב ארקים, יאריך ימי מורינו ורבינו ויגדל כסאו בקרב ישראל שם להקים, ועיני מעלתו יראו עוד ישבו זקינים וזקינות ברחובות ירושלים ובשווקים, ושלומו יפרה וירבה ויגדל עם שלום ישיבתו הרמתה ולכל בו דבקים. כנפשו נפש חכמה גם חסידה בשמים ונפש תלמידו נפש נענה נכנע נרדף, הטרוד יאיר חיים בן הגאון כמוהר"ר משה שמשון זלה"ה בכרך

והרי אפילו ליש אומרים שאסור ליתן בהמתו לגוי אם יודע שמסרסו, מותר באם אותו גוי נותנו לגוי אחר אע"פ שודאי מסרסו [אהע"ז סימן ה סעיף יד בהגה], שמע מינה שיש חילוק. ואין לנו רק דברי חכמים וחומרות שמצינו בפירוש שהחמירו, כמו שכתבתי שלפעמים גזרו גזירה לגזירה, ובכהאי גוונא למדו ממלת כל סוף פרק אלו טרפות [חולין סו:]. את הדומה לדומה, וכהווא דאסר שיכרא משום שמצא דשמצא [עבודה זרה לא:], ואסרו ביין נסך גם כח כחו [שם סו:], ואסרו בשבת אפילו שבות דשבות אם אינה לצורך מצוה.

רק דהווא גופיה לא ברירא לי וצריכה רבה, דיש לומר דהא דאסרו שבות דשבות היינו בששבות אחד מצד האמירה והשני מצד המלאכה אזי לא רצו לחלק בשבות דאמירה בין זיל אחים לי או זיל אייתי לי, משא"כ אם אומר לגוי ומצוה לו לאמר לגוי אחר לעשות מלאכה אפילו דאורייתא מאן לימא לן דאסור, וכל שכן אם הוא מלאכה דשבות דיש לומר דבכהאי גוונא ודאי לא גזרו רבנן אפילו שלא במקום מצוה. ובכהאי גוונא שרינן ביין נסך כח כחו [י"ד סימן קכה סעיף ב], וכן הטבל דתנן [תרומות פ"ט מ"ו] דברבר שאין זרעו כלה גדולי גדוליו אסורים מכל מקום גדולי גדוליו מותרים וכן בנדירים כבסוף פרק ז' דנדירים [ס].

סימן מז*

מן הבעל לפני החופה, הרי קיימא לן דלא מהני סילוק רק בעודה ארוסה לא מקמי הכי כמו שכתב הר"ן [כתובות מא. ד"ה בכותב]. רק דיש לומר דדברי הר"ן אמורים דוקא בלא קנין, משא"כ בקנין ודאי מהני. ונאמר עוד דזה מוכרח, דאם לא כן היה קשה על דברי הר"ן הא קיימא לן דאדם יכול להסתלק בקנין אפילו מדבר שלא בא לעולם, אלא על כרחך דבקנין ודאי מהני. ומכל מקום לבי מהסס בזה אחר דזה דין חדש וחדוש

ואחר בקשת המחילה עוד אחת היא שאלתי מהוד מעלת כ"ת יוציאני בחסדו מן המבוכה אשר נאחזתי בסבך הספק בקרני העיון זה ימים רבים, בשטר סילוק שכותבים מהבעל לאשתו בזמנינו שאין לנו אירוסין על מה סומכין. [עיון שו"ע אהע"ז סימן צ"ב סעיף א' בהגה ובחלקת מחוקק [ס"ק ד] ופרי חדש, גם בחו"מ ריש סימן רי"א. וצ"ע באהע"ז סימן צ' סעיף י"ז הגה עיין לקמן סימן נ' ובסימן נ"א]. דאם על הקנין שקונין

* סימן מז. ראה להלן בהערות לסימן נא שהבאנו כעין לשונו בתשובה זו ומשלימים אלו את אלו.

חות

סימן מח

יאיר

קמט

הנ"ל צריכין עיון ליישבם על מתכונתן ודי מזה כעת. ולקמן בענין מה שנתקשה לי בדברי מר אוסיף לקח אי"ה.

ועל פי דברים אלו שהחליפין מותרים, בנידון דידן אין אנו צריכים לדקדק יותר מה דינו של הסוס. אכן אם היה הסוס חליפי שאר איסורי הנאה או חליפי חמץ שלא בטלו, לפי הכת דסבירא להו שהחליפין אסורים לדידיה צ"ע בתוספות בפרק קמא דעבודה זרה דף י"ג [ע"א] ד"ה אמר אביי, ובפרק הנשרפין [סנהדרין] דף ע"ט ע"ב ד"ה בשור שלא נגמר דינו. וכאשר אין הזמן מספיק אניח מזה כעת.

* (וצל"ע על מה שכתב הרב המחבר [בשו"ת משאת בנימין שם] בפירוש הירושלמי [פסחים פרק ב הלכה ב] דאם כן לר' יוחנן דמיניה יצא לרבינו לאור השאלה מה מהני מה שאומרים כל חמירא וכו' שני פעמים. ובאמת מנא ליה דקיימא לן כר' יוחנן, * הלא קיימא לן כר' יהושע בן לוי נגד ר' יוחנן כמו שכתבו תוספות בעירובין דף ס"ב ע"ב [ד"ה ורבי יוחנן] ובכמה דוכתי, ואפשר גם כן כרשב"ל, וכל חמירא יוכיח).

ואגב חדא תרתי ראיתי בדברי המשאת בנימין בסימן נ"ח שכתב וז"ל, ועוד [דאפילו] דאם בטלו בכיטול גמור שאז אינו עובר על דאורייתא, מכל מקום מדרבנן חייב לבערו ולקיים בו מצות ביעור שריפה, ולא מיבעיא בימי הפסח אלא אפילו אם שהתה לאחר הפסח מכל מקום אפילו לאחר הפסח בעי ביעור שריפה, כדאמרינן [פסחים י:]: לא בדק תוך הפסח יבדוק לאחר הפסח. ועוד דאמרינן התם [ו.] אמר ר' יהודה אמר רב המוצא חמץ בתוך ביתו בפסח ביום טוב יכפה עליו כלי, וכתב הר"ן [שם ב: ד"ה המוצא] ולאחר יו"ט שורפו. והתם פשוט בבטלו כבר קמיירי וכדאיתא בטור או"ח. סימן תמ"ו, עכ"ל.

ולע"ד כל דבריו אלו הם דברי תימא. חדא מה שמביא ראיה שבבטלו כבר איירי מן מה דכתב הטור בסימן תמ"ו, הלא במקומו אינו חסר, שהר"ן כתב להדיא שאיירי שביטלו דאלו לא ביטלו היה מותר לשורפו ביו"ט, הא חדא. חדא ועוד קאמינא שנראה מדבריו שהבין מה שכתב הר"ן 'ולמוצאי יו"ט אחרון' דהיינו לאחר הפסח, ולענ"ד זה אינו, אלא רצונו לומר למוצאי יו"ט ראשון שורפו, והכי דייק לישניה שכתב 'דהא בטליה בלבו מאתמול'. וכעת כל דבריו

סימן מט

ולענ"ד שהוא אסור גמור, וחילי דידי מהא דתנן בפרק שואל [שבת] דף ק"ן ע"א לא ישכור פועלים בשבת ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים, ע"כ. ובגמרא אמרינן פשיטא

ועל דבר מה שבדק לן מר [לעיל תשובה מן] * אם אסור לומר לנכרי שיאמר לנכרי אחר לעשות לו מלאכה בשבת, ומתוך כותלי כתבו ניכר שדעתו נוטה להקל.

- * (וצל"ע על מה שכתב הרב המחבר [בשו"ת משאת בנימין שם] בפירוש הירושלמי וכו' מה מהני מה שאומרים כל חמירא וכו'. עיין שו"ת נודע ביהודה מהדור"ק או"ח סימן יח, ובשו"ת מבעל מנחת יעקב בסוף ספר תורת השלמים סימן ו.)
- * הלא קיימא לן כר' יהושע בן לוי נגד ר' יוחנן כמו שכתבו תוספות בעירובין וכו' ואפשר גם כן כרבי שמעון בן לקיש. עיין סדר תנאים ואמוראים בשם הגדולים להחיד"א חלק ב סוף אות מ ס"ק כג, ועיין שם באות לב שלעולם הלכה כר' יוחנן נגד ריש לקיש לבר מתלת, וצ"ב.
- * אם אסור לומר לנכרי שיאמר לנכרי אחר לעשות לו מלאכה בשבת וכו'. נלע"ד שהוא פשוט לאיסור דמה לי הוא מה לי חבירו, דאם נתיר על ידי עכו"ם שני אין גזירת חכמים מתקיימת דלעולם איכא למיחש שמא יבוא לעשות הוא בעצמו. ועוד דכיון דאסמכוה אקרא דכתיב לא יעשה בצי"רי דר"ל אפילו

עמק

סימן יט

הלכה

צו

שם גוי שיאמרו לו להחם, ואי מותר עדיין קושיית התוס' במקומה, היה להם לומר לגוי שיאמר לגוי להחם⁷, ועיין בשו"ת חות יאיר שפלפלו בדין זה ולא כתבו ראייה זו, עכ"ל.

אמנם השבות יעקב (או"ח ח"ג סימן כב) כתב כהחות יאיר [על כל פנים באיסור דרבנן] וז"ל, יש להתיר על ידי שבות דשבות שיאמר לעכו"ם שיצוה לעכו"ם אחר לעשות כן וכמבואר

בשו"ת חות יאיר, עכ"ל. וכן התפארת ישראל בכלכלת שבת (אמירה לעכו"ם אות ה) הביא קצת ראייה להחות יאיר.

ולחלבה נראה לי לפסוק שבאיסור דרבנן בעת הצורך [אף שאינו צורך גדול וגם לא במקום מצוה] יש לסמוך על החות יאיר ולהתיר אמירה לאמירה באופן שאין שם חשש איסור הנאה ממלאכת נכרי⁸.

התנ"ך

התנ"ך

סימן יט

התנ"ך

אמירה לעכו"ם בדרך רמו

אמירה לעכו"ם בחול שיעשה מלאכה בשבת

הנה הרא"ש במסכת בבא מציעא (פ"ז סימן ו) הביא ראייה שאסור לומר לנכרי אפילו בערב שבת שיעשה מלאכה בשבת, וז"ל, מכאן [היינו ממה שמשתפק ליה להגמרא שם אם יש איסור אמירה לעכו"ם בכל התורה, כגון בחסימת פי פרה בשעת דישן] פסק רב סעדיה גאון ז"ל דאסור לאדם שיאמר לנכרי ערב שבת הילך מעות וקנה בשבת כך וכך, דהא קחזינן הכא דאע"ג דאינו דש מיד כי אם אחר החסימה, היה אסור אם היה איסור סקילה. ונראה לי דאין ראייה מכאן, דהכא אמירה היה בשעת איסור המעשה, הלכך אע"ג דהמעשה הוא אחר האמירה אסור, עכ"ל.

והנה אף שהרא"ש דחה הראייה, דיש לחלק, דבחסימת פי הפרה אף שאומר לנכרי שלא בשעת דישה, מכל מקום עכשיו הוא זמן של איסור, אבל כשאמר לנכרי לעשות מלאכה ביום

חול עכשיו הלא אין שום איסור בעשיית מלאכה, מכל מקום כתב הבית יוסף (סימן שז סעיף ב) די"ל דבעיקר הדין מסכים הרא"ש שאסור לומר לו ביום חול לעשות מלאכה בשבת. וכן כתב הנימוקי יוסף (כבא מציעא שם) וז"ל, ושמענין נמי מהכא, דאפילו לומר לעכו"ם בחול שיעשה מלאכה בשבת, אסור משום אמירה לעכו"ם, דומיא דחסום פרתי ודוש בה, שאומר לו כן קודם דישה, כן כתב הרשב"א, והרנב"ר ז"ל הביא ראייה אחרת, מדאיצטריך היתירא למי שהחשיך לו בדרך ליתן כיסו לעכו"ם, לפי שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו, כדאיתא בירושלמי בריש מי שהחשיך, דאילו מהכא אין נראה לו כל כך ראייה, משום שאומר לו כן בזמן שהוא אסור לדוש בחסימה, מה שאין כן כשאומר לו בחול לעשות מלאכה בשבת, עכ"ל. וכן הוכיח הרמב"ן (חידושים שבת קנא). מהא דאסור לשלוח אגרת בערב שבת על ידי נכרי אם לא קצץ (שבת יט.).

7. אמנם עיין לעיל מה שכתבנו בשם המהרש"ג.
8. עיין גם בשו"ת חתם סופר או"ח (סימן ט) וחו"מ (סימן קפח) וסימן קה וסימן קי אות קעד) וביסודי ישרון (חלק ג דף הספר שא).

